

**Χαιρετισμός Καθηγήτη Θεμιστοκλή Δ. Λέκκα,
Προέδρου της Επιστημονικής Επιτροπής του 1^{ου} Συνεδρίου
Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**

Οι προσπάθειες διαχείρισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσω πολιτικών και νομοθετικών παρεμβάσεων αποδεικνύονται ανεπαρκείς και συχνά αναποτελεσματικές. Είναι σαφές, ότι καμία περιβαλλοντική πολιτική δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς την επαρκή και συνειδητή συμμετοχή των πολιτών τόσο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων τόσο σε ατομικό όσο και κατά την υλοποίηση των απαιτούμενων δράσεων.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) προβάλλεται ως ένα δραστικό μέσο για την επίτευξη της αφύπνισης και την αλλαγή του μονοδιάστατου τρόπου σκέψης του σημερινού ατόμου. Η διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών, οι οποίοι εφοδιασμένοι με γνώσεις, αξίες και ικανότητες συμμετέχουν ενεργά στο κοινωνικό και περιβαλλοντικό γίγνεσθαι, θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που θα συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής κρίσης και την πραγμάτωση του ιδανικού της αειφορίας. Κατά συνέπεια η ανάγκη για την ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας συνιστά ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή.

Στη χώρα μας τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης υλοποιούνται, στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης, σε προαιρετική βάση στηριζόμενα κυρίως στην εθελοντική προσφορά των εκπαιδευτικών και τον εκπαιδευτικό ζήλο μερίδας των μαθητών. Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο θεσμός είναι ως επί το πλείστον οικονομικής φύσεως αλλά και χρονικού περιορισμού αφού συνήθως τα προγράμματα υλοποιούνται εκτός του ωρολογίου προγράμματος, πιεζόμενα από την ανάγκη να ολοκληρωθεί η προκαθορισμένη διδακτέα ύλη.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, το ΥΠΕΠΘ μέσα από την εκτέλεση της Πράξης των «Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» που εντάσσεται στα πλαίσια της Ενέργειας 2.6.1. «Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης», του Μέτρου 2.6 του ΕΠΕΑΕΚ II, το οποίο συγχρηματοδοτείται κατά 75% από την Ευρωπαϊκή Ένωση και κατά 25% από Εθνικούς Πόρους (ΥΠΕΠΘ) υπό τη διαχείριση του Πανεπιστημίου Αιγαίου, επιχείρησε, απευθυνόμενο σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, να ευαισθητοποιήσει απέναντι σε κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα, να καλλιεργήσει περιβαλλοντική κουλτούρα, να αναδείξει την πολύπλοκη σχέση αλληλεξάρτησης του ανθρώπου με τη φύση.

Ιδιαίτερη βαρύτητα σε όλα τα στάδια του Έργου δόθηκε στην ανάπτυξη των αρχών της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπως αυτές έχουν προσδιοριστεί στις σημαντικότερες συνδιασκέψεις για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Στοκχόλμη 1972, Βελιγράδι 1975, Τιφλίδα 1977, Μόσχα 1987, Ρίο 1992, Θεσσαλονίκη 1997), δηλαδή διεπιστημονική θεώρηση – βιωματική προσέγγιση – άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία – ομαδική εργασία – ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου και κριτικής σκέψης, ώστε οι μαθητευόμενοι να είναι σε θέση να επαναπροσδιορίσουν τη σχέση τους με το περιβάλλον και να γίνουν κοινωνοί της προσπάθειας για την προστασία του.

Η εκπαιδευτική κοινότητα ανταποκρίθηκε θερμά στην πρόσκληση του Πανεπιστημίου Αιγαίου να υποβάλει προτάσεις ώστε να αξιολογηθούν, με αποτέλεσμα 3810 Σχολικές

Μονάδες να συμμετέχουν, εκ των οποίων οι 3.225 χρηματοδοτήθηκαν ώστε να υλοποιήσουν τα προγράμματα τους κατά τα Σχολικά Έτη 2002-2003, 2003-2004 και 2004-2005. Σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όλης της χώρας το Πανεπιστήμιο Αιγαίου παρείχε υποστήριξη σε όλα τα στάδια υλοποίησης των προγραμμάτων τόσο στο φυσικό αντικείμενο όσο και στις διάφορες τεχνικές δυσκολίες που προέκυπταν. Στα προγράμματα συμμετείχαν μέχρι σήμερα περισσότεροι από 90.000 μαθητές και 10.000 εκπαιδευτικοί, οι οποίοι για πρώτη φορά καταθέσαν ένα Σχέδιο Πρότασης ενός Έργου για αξιολόγηση. Η αξιολόγηση αφορά κρίση του σχεδιασμού των προγραμμάτων μέσω ενός μηχανισμού δεικτών και κριτηρίων, ένα εγχείρημα ομολογουμένως καινοτόμο για την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις του Έργου, διοργανώνει το 1^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ούτως ώστε να παρουσιάσει στην εκπαιδευτική και την επιστημονική κοινότητα την εξέλιξη του Έργου και τα αποτελέσματά του. Να τα δημοσιοποιήσει και να τα διαδώσει στους κοινωνικούς εταίρους και ιδίως στους εν γένει φορείς που συμμετέχουν στην διαμόρφωση, τη λήψη και τον έλεγχο των αποφάσεων για την προστασία του φυσικού, του ανθρωπογενούς και του πολιτισμικού περιβάλλοντος. Τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία για την οριοθέτηση της ΠΕ και την πορεία της στο πλαίσιο τόσο της τυπικής όσο και της άτυπης εκπαίδευσης.

Στο εν λόγω Συνέδριο κατατέθηκαν 99 επιστημονικές εργασίες σχετικές με το αντικείμενο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης εκ των οποίων εγκρίθηκαν για προφορική ανακοίνωση οι 87 και 121 Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης εκ των οποίων εγκρίθηκαν για να παρουσιαστούν υπό τη μορφή επιστημονικής δημοσίευσης τα 92. Ταυτόχρονα δίνεται η ευκαιρία για την ανταλλαγή απόψεων και για την πραγματοποίηση συζητήσεων επί του υπό διαμόρφωση επιστημονικού πεδίου της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Ελπίζουμε ότι η προσπάθειά μας αυτή θα προάγει ουσιαστικά το διάλογο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και θα αναδείξει τις αδυναμίες του θεσμού. Μετά από περίπου μια 20ετία εφαρμογής προγραμμάτων Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, πιστεύουμε ότι είναι ώριμες οι συνθήκες της αξιολόγησης όχι μόνο του σχεδιασμού αλλά και του αποτελέσματος των προγραμμάτων στο επίπεδο επίτευξης των στόχων και των σκοπών τους. Δεν είναι λίγοι οι εκπαιδευτικοί που έχουν εκφράσει το αίτημα να αξιολογηθεί η δουλειά τους από ένα επίσημο φορέα ώστε «να γίνουν καλύτεροι την επόμενη χρονιά», όπως οι ίδιοι έχουν δηλώσει. Θεωρούμε ότι υπάρχει πια στην Ελλάδα μια «κρίσιμη μάζα» εκπαιδευτικών οι οποίοι με την κατάλληλη υποστήριξη της πολιτείας και όλων των εμπλεκόμενων φορέων θα είναι σε θέση να καλλιεργήσουν στο μαθητή την πεποίθηση ότι ο ρόλος του ως πολίτη μιας οργανωμένης κοινωνίας είναι καθοριστικός τόσο για τη δημιουργία του περιβαλλοντικού προβλήματος όσο και της επίλυσής του.

Θεμιστοκλής Δημ. Λέκκας
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου